

آداب نوروز برای سوگواران

عید دیدنی به صرف دلداری

● مریم طالشی

مادر بزرگم می‌گفت قدیم که خانواده‌ای عزیزی از دست می‌داد، عید آن سال باید کل نوروز را می‌نشست در خانه تا فامیل و آشنا به دیدنش بیایند چون به اصطلاح «نوعید» یا عید اولشان است؛ عید اول بدون عزیز از دست رفته و در فقدان او.

خانواده عزادار در ایران قدیم با قهوه از میهمان‌ها پذیرایی می‌کردند، خصوصاً اگر جوانی از دست رفته بود، غلظت و تلخی قهوه بیشتر هم می‌شد و حتی کنار فنجان قهوه، یک کاسه حاوی قهوه خشک می‌گذاشتند و رسم بود که میهمان انگشت بزند در قهوه

معمول، چندان صورت خوشی نداشت بخصوص اگر فرد بتازگی درگذشته بود. در عوض می‌شد درباره سجایای اخلاقی تازه درگذشته صحبت کرد و به تعریف خاطرات خوشی از او پرداخت. این روزها چنین آدابی اگرچه دقیقاً مثل قدیم اجرا نمی‌شود اما با عنوان عید اول همچنان نزد مردم با اهمیت است به این معنی که باید روزهای اول عید در خانه بمانند تا برای عید دیدنی به خانه‌شان بروند، فرقی هم نمی‌کند کوچک‌تر باشند یا نه؛ در هر صورت خانواده عزادار را باید در رأس دید و بازدید عید قرار داد و آن هم ترجیحاً روز اول عید. خانواده سه روز اول عید را در خانه می‌مانند و بعد بازدیدها را پس می‌دهند. البته پس دادن بازدید

گرفته است آن هم در شرایطی که جان‌های عزیز زیادی در اثر کرونا از دست رفت و گاهی یک خانواده، داغدار چند عزیز بود. نوروز ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در حالی سپری شد که بهار برای خیلی‌ها نه تنها شادمانی به همراه نیاورد بلکه یک جوهرایی غمگین‌ترین روزهای سال بود. همه ما در اطراف خود خانواده‌هایی را سراغ داریم که در عید این دو سال با وجود غم سنگینی که داشتند تنها ماندند؛ نه مراسم ترحیمی برگزار کردند و نه دیداری از آنها شد مگر حضور اعضای نزدیک خانواده که سعی می‌کردند همدیگر را دلداری دهند و شریک درد هم باشند. نمونه‌اش همسر برادرم که سال گذشته یک ماه مانده به عید، برادر

نوروز ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در حالی سپری شد که بهار برای خیلی‌ها نه تنها شادمانی به همراه نیاورد بلکه یک جوهرایی غمگین‌ترین روزهای سال بود. همه ما در اطراف خود خانواده‌هایی را سراغ داریم که در عید این دو سال با وجود غم سنگینی که داشتند تنها ماندند؛ نه مراسم ترحیمی برگزار کردند و نه دیداری از آنها شد مگر حضور اعضای نزدیک خانواده که سعی می‌کردند همدیگر را دلداری دهند

بیمارستان و امید داشتند خوب شوند اما دیگر بازنگشتند. آنها از دنیا رفتند در حالی که حتی کنارشان نبودم. عید بدون پدر و مادری که تا چندی پیش حضور و وجودشان در خانه مایه شادی و آرامش بود، دیگر چگونه عیدی می‌توانست باشد؟

حرف‌هایش جوری در ذهنم ماند که فکر می‌کنم نمی‌توانم به راحتی فراموشش کنم. من پدر و مادرش را ندیده بودم اما شنیده بودم که گزارش‌هایم را می‌خواندند و دوست داشتند.

دوست دیگری می‌گفت تا عمر دارم دیگر نمی‌توانم سبزه عید سر سفره هفت سین بگذارم چون هرسال مادرم برای همه‌مان گندم سبزی می‌کرد و می‌داد. عید بدون سبزه‌های مادر دیگر عید نمی‌شود.

البته که مرگ همیشه وجود داشته و جزئی از زندگی است اما مرگ‌های دوران کرونا، با آن سرعت اتفاق و بی‌آمدگی قبلی افراد را دچار شوک و غم‌های طولانی مدت می‌کند.

امسال هم که فکر می‌کردیم نفس راحتی می‌کشیم و کرونا دیگر سبک شده و خیلی‌ها هم سه دوز واکسن را زده‌اند، دوباره درگیر آمیکرون شدیم که حالا شدتش مثل سویه‌های دیگر نیست اما به هرحال برای هرکس یک جور و بعضی‌ها را بیشتر درگیر می‌کند و برخی را کمتر. برای همین هم هست که از حالا مدام هشدار می‌دهند و حواسمان به دوره‌های عید باشد و مراقب باشیم درگیر بیماری نشویم و خصوصاً حواسمان به سالمندان و افراد دارای بیماری‌های خاص و کودکان باشد. آمار فوتی‌های کرونا هم دوباره در این روزها بالا رفته و عید امسال هم خانواده‌های زیادی داغدار عزیزان‌شان هستند. دلمان می‌خواست یک جور دیگری بود اما واقعیت این است که عید ۱۴۰۱ هم کرونا هنوز دست از سرمان برنداشته و در کنار آن عزیزی هستند که داغدارند و سوگوار.

حالا باید چه کرد؟ به خاطر شرایط کرونایی تنه‌ایشان گذاشت و یا بی‌خیال پروتکل‌ها شد و به دلداری سوگواران پرداخت؟ راستش شرایط سختی است. چیزی که مسلم است این است که نباید خانواده‌های عزادار را تنها گذاشت اما رعایت نکردن پروتکل‌های کرونایی هم به صلاح نیست. می‌شود اما دیدارهای مجازی را برقرار کرد تا دست‌کم از حال و احوال آنها با خبر باشیم. تماس‌های صوتی و تصویری را بیشتر کرد و پای حرف‌هایشان نشست. بگذاریم از درد و غصه‌شان بگویند و احساسات‌شان را بروز دهند. آنها را برای رفتن بر سر مزار عزیزشان همراهی کنیم و در کنار رعایت مسائل بهداشتی، در کنارشان باشیم. اینها کمترین کارها و در واقع بهترین کارهایی است که می‌توانیم بکنیم. کرونا رسوم را هم تغییر داده اما مهربانی و محبت آدم‌ها به هم را نمی‌تواند تغییر دهد.

جوانش را از دست داد و نوروز ۱۴۰۰ به غمگین‌ترین نوروز برای او و خانواده‌اش تبدیل شد. من به عنوان فامیلی نزدیک، چه می‌توانستم برای او بکنم در شرایطی که حتی نمی‌توان آدم‌ها را در آغوش کشید تا گریه کنند و کمی تسکین بیابند. تجربه غریبی است ایستادن مقابل کسی که عزیزش را از دست داده و گفتن کلمات تسلی بخش بی‌آنکه بتوانی او را به آغوش بکشی و یا حتی دستش را بگیری. حتی برای دیدار عید هم دست آدم بسته است. می‌دانی باید بروی و عید اول خانواده را کنارشان باشی اما می‌ترسی با انتقال ویروس، غم دیگری روی غم‌های بزرگشان بگذاری.

دوستی را می‌شناسم که سال گذشته به فاصله کمتر از یک هفته پدر و مادرش را از دست داد. می‌گفت دائم چهره‌های بیمار و نگران‌شان جلوی چشمم است که داشتند می‌رفتند

برای خانواده عزادار چندان هم ضروری نیست و می‌توانند نهایتاً با یک تلفن از بقیه تشکر کنند. پذیرایی با آجیل هم همچنان برای خانواده متوفی نامأنوس شمرده می‌شود و نهایتاً همان میوه و شیرینی را جلوی میهمان می‌گذارند. در مناطقی هم که رسم دارند در نوروز سفره پذیرایی پهن کنند، خانواده عزادار نباید سفره بچینند. مهم‌ترین مسأله اما جدا از تمام رسوم این است که فامیل و آشنا باید دور و بر خانواده داغ‌دیده باشند تا آنها حس کنند در تحمل این داغ تنها نیستند و برای دیگران مهم است از حال و احوالشان خبر داشته باشند و در مناسبتی مثل نوروز که بقیه شادمان هستند، شریک غم داغ‌دیدگان هستند.

تمام اینها را گفتم اما دو سالی است که کرونا در کنار تمام تغییراتی که در زندگی ما به وجود آورده، فرصت دلداری خانواده درگذشتگان را هم از دیگران

خشک و در دهانش بگذارد تا تلخی حال خانواده عزادار را حس کند.

مادر بزرگم می‌گفت رسم این بود که خانواده متوفی شیرینی و آجیل به میهمان‌ها تعارف نمی‌کردند و نهایتاً میوه بود و همان قهوه و اگر خیلی می‌خواستند شیرینی به میهمان تعارف کنند، طرفی قاووت که پودری مرکب از آرد نخودچی، نارگیل، شکر، پسته و برخی مواد دیگر است جلوی او می‌گذاشتند تا با قاشق همراه چای یا قهوه‌اش میل کند. چای آوردن در صورتی که متوفی مسن بود، اشکالی نداشت.

خندیدن و اظهار شادی در این ایام برای خانواده متوفی پسندیده نبود و حتی میهمانان هم باید شرط ادب را به‌جا می‌آوردند و در سکوت برای فرد فوت شده طلب آمرزش و برای خانواده آرزوی صبری‌کردند. صحبت کردن درباره امور روزمره و حرف‌های